

เอเชียปริทัศน์ เป็นวารสารวิชาการด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ของสถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับเอเชียศึกษา เพื่อเปิดพื้นที่สำหรับการอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างนักวิชาการ และเพื่อเป็นช่องทางในการเผยแพร่ผลงานวิชาการสู่สาธารณะเพื่อประโยชน์แก่สังคมในวงกว้าง

เอเชียปริทัศน์ เป็นวารสารราย 6 เดือน ออกเผยแพร่ในเดือนมิถุนายน และธันวาคม และอาจมีฉบับพิเศษปีละไม่เกิน 1 ฉบับ โดยเผยแพร่ทั้งในรูปแบบการตีพิมพ์และในรูปแบบบทความระบบ ThaiJo2.0 (www.tci.thaijo.org) รับผิดชอบบทความที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเอเชียศึกษาในมิติทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมชาติพันธุ์ ภาษาและวรรณกรรม และมิติอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

เอเชียปริทัศน์ ยินดีพิจารณาบทความวิจัย (research article) บทความทางวิชาการที่ไม่ใช่งานวิจัย (non-research academic article) บทความปริทัศน์ (review article) และบทปริทัศน์หนังสือ (book review) ที่อยู่ในขอบเขตเนื้อหาข้างต้น ผู้ส่งบทความสามารถส่งบทความเพื่อรับการพิจารณาตีพิมพ์ได้ตลอดทั้งปี บทความที่ส่งเข้ามารับการพิจารณาจะได้รับการประเมินแบบไม่เปิดเผยตัวตนสองทาง (double-blind review) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 2 ท่าน

บทความต่างๆ ที่ตีพิมพ์ใน **เอเชียปริทัศน์** เป็นความคิดเห็นส่วนบุคคลของผู้เขียนบทความเท่านั้น ผู้พิมพ์และคณะกรรมการไม่จำเป็นต้องมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกับความคิดเห็นที่ปรากฏในบทความแต่อย่างใด

ลิขสิทธิ์วารสารและบทความเป็นของสถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สำนักงาน
สถาบันเอเชียศึกษา
อาคารประชาธิปไตย-ราไพพรรณี ชั้น 7
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพฯ 10330
โทร. 0-2218 7411

เอเชียปริทัศน์
ปีที่ 40 ฉบับที่ 1 ม.ค.- มิ.ย. 2562
ISSN 0125-3638

ASIAN PARADARSANA
Vol.40 No.1 January-June 2019
ISSN 26730650 (Online)

คณะบรรณาธิการ

Editorial Board

กิตติ ประเสริฐสุข
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Kitti Prasirtsuk
Thammasat University

จรัญ มะลูลีม
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Jaran Maluleem
Thammasat University

ไชยวัฒน์ คำชู
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Chaiwat Khamchoo
Chulalongkorn University

ทวีศักดิ์ รูปสิงห์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี
พระจอมเกล้าพระนครเหนือ

Taweesak Roopsing
King Mongkut's University
of Technology North Bangkok

ธีระ นุชเปี่ยม
สำนักงานราชบัณฑิตยสภา

Theera Nuchpiam
Office of the Royal Society

สุภางค์ จันทวานิช
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Supang Chantavanich
Chulalongkorn University

นงเยาว์ เนาวรัตน์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Nongyao Naowarat
Chiang Mai University

ปรัชญา ชุมนาสีว
มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Prachaya Chumnaseaw
Ramkhamhaeng University

วิทยา สุจริตธนาธิกุล
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Witthaya Sucharithanarugse
Chulalongkorn University

สุนทร ชุตินทรานนท์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Sunait Chutintaranond
Chulalongkorn University

พลโท สุรสิทธิ์ ถนัดทาง
สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

LTG Surasit Thanadtang
National Defence Studies Institute

สุวรรณา สถาอนันท์ Suwanna Satha-anand
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย Chulalongkorn University

อนัส อมาตยกุล Anas Amatayakul
มหาวิทยาลัยมหิดล Mahidol University

อิมรอน มะลูลีม Imron Maluleem
สำนักจุฬาราชมนตรี Sheikhul Islam Office

ที่ปรึกษา: Advisor:
นวลน้อย ตรีรัตน์ Nualnoi Treerat

หัวหน้ากองบรรณาธิการ: Chief Editor:
สุภาพร โพธิ์แก้ว Suphaporn Phokaew

บรรณาธิการประจำฉบับ: Issue Editors:
กนกพรรณ อยู่ชา Kanokphan U-sha
จตุพร สุวรรณสุขุม Jatuporn Suwansukhum

บรรณาธิการภาษาอังกฤษ: Language Editor:
ธีระ นุชเปี่ยม Theera Nuchpiam

ผู้ช่วยกองบรรณาธิการ: Editorial Assistant
นุกุณท์ บุญวงศ์ Nukun Boonwong

ออกแบบปก Art work
สุธีร์ บุญลา Sutee Boonla

สำนักงาน

สถาบันเอเชียศึกษา

อาคารประชาธิปไตย-ราไพพรรณี ชั้น 7

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถนนพญาไท แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน

กรุงเทพฯ 10330

โทร. 0-2218 7411 email: ias@chula.ac.th -www.ias.chula.ac.th

พิมพ์โดย

สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โทร. 02-2183562-3

สารบัญ

ทางสายไหมใหม่ในอาเซียน: หนทางสู่ความร่วมมืออย่างยั่งยืน? ธัญยศ โล่ห์พัฒนานนท์	1
ยุทธศาสตร์ One Belt One Road ของจีนในภูมิภาคตะวันออกกลาง รุสตั้ม หวันสุ	37
ความสัมพันธ์ทวิภาคี-จีน : จากปัญหาอยู่gurถึงความเป็นหุ้นส่วนยุทธศาสตร์บนทางสายไหม ใหม่และความเกี่ยวพันเชิงสร้างสรรค์ มาโนชญ์ อารีย์	65
การแผ่อิทธิพลจีนในเอเชียใต้ผ่านเส้นทางสายไหม บัณฑิต อารอมัน	101
นโยบายเส้นทางสายไหม : ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างไทย-จีน และแนวโน้มการลงทุนจากญี่ปุ่นในประเทศไทย วนิดา วาดีเจริญ และรังสรรค์ เลิศในสัตย์	135
บทความปริทัศน์หนังสือ ศิริพร ดาบเพชร	173

บทบรรณาธิการ

เส้นทางสายไหมใหม่ศตวรรษที่ 21 นโยบายหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (One Belt One Road : OBOR) หรือชื่อที่เรียกเป็นทางการว่า Belt and Road Initiatives (BRI) ที่ริเริ่มโดยประธานาธิบดีสี จิ้นผิง ของจีน ใน ค.ศ. 2013 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการขนส่งของโลกทั้งเส้นทางสายไหมทางบก (Silk Road Economic Belt : SREB) และเส้นทางสายไหมทางทะเล (Maritime Silk Road : MSR) เชื่อมต่อกับ 3 ทวีป ได้แก่ เอเชีย แอฟริกา ยุโรป ที่ผ่านมา ความก้าวหน้าของโครงการเส้นทางสายไหมใหม่ของจีนในภูมิภาคต่างๆ เริ่มไม่เป็นไปตามแผนความร่วมมือที่เคยประกาศไว้ซึ่งได้สะท้อนนัยสำคัญในการขยายอิทธิพลจีนผ่านทางเศรษฐกิจในแต่ละภูมิภาค ด้านการค้า การลงทุน เพื่อพัฒนาผลประโยชน์เชิงกลยุทธ์ และเงินกู้พร้อมเงื่อนไข ที่นำมาสู่การทูตกับดักหนี้ (debt trap diplomacy) ของจีน การขาดความโปร่งใส และหลักธรรมาภิบาลที่ชัดเจน ตลอดจนการขาดการมีส่วนร่วมของประเทศที่ร่วมอยู่ในโครงการนี้ เอเชียปริทัศน์ฉบับนี้ จึงนำเสนอการวิเคราะห์นัยสำคัญของการแผ่อิทธิพลของจีน สิ่งท้าทาย และอุปสรรค จากแต่ละภูมิภาคที่ร่วมในโครงการเส้นทางสายไหมใหม่ (OBOR)

บทความแรกการแผ่อิทธิพลจีนในอาเซียน โดย ฐณยศ โล่ห์พัฒนานนท์ “ทางสายไหมใหม่ในอาเซียนกับหนทางสู่ความร่วมมืออย่างยั่งยืน?” นำเสนอมนทัศน์เกี่ยวกับทางสายไหมใหม่จากมุมมองของอาเซียนเพื่อไขข้อคำถามข้างต้น เริ่มจากเรียบเรียงข้อมูลและทัศนะทางวิชาการเพื่ออภิปรายปัญหาของโครงการในอาเซียน แล้วใช้ความเข้าใจปัญหาเชื่อมโยงไปสู่คำตอบ ทั้งนี้ ปัญหาของทางสายไหมใหม่ในอาเซียนสามารถแบ่งได้ถึง 4 ประเด็น ประกอบไปด้วย (1) ความเป็นโครงการที่เกิดจากความปรารถนาของจีนเพียงฝ่ายเดียว (2) ความอ่อนด้อยในแง่ของเสียงสนับสนุนจากภาคประชาชนในอาเซียน (3) อิทธิพลก่อวนจากภายนอกซึ่งแสดงในทางอ้อม และ (4) ภาพลักษณ์ของโครงการที่ไม่เด่นชัดด้านการพัฒนาอย่างยั่งยืน แต่โครงการนี้ยังคงเดินหน้าต่อไปโดยปราศจากแรงต่อต้านอย่างจริงจัง ทางสายไหมใหม่ในมุมมองอาเซียน

จึงไม่ใช่ทั้งโอกาสที่ต้องคว้าไว้หรือกระทั่งภัยคุกคาม แต่เป็นเพียงทางเลือกชั่วคราว
หรือการเปลี่ยนแปลงสู่สิ่งที่ดีกว่า

บทความการแผ่อิทธิพลจีนในตะวันออกกลาง โดย รุสตั้ม หวันสู “ยุทธศาสตร์
One Belt One Road ของจีนในภูมิภาคตะวันออกกลาง” นำเสนอความสำคัญของ
ภูมิภาคตะวันออกกลางต่อยุทธศาสตร์ทางสายไหมใหม่ของจีน ในฐานะที่เป็นจุดเชื่อม
ของสามทวีปทั้งเส้นทางสายไหม ทางบกและทางทะเล ทำให้จีนจำเป็นต้องดำเนิน
นโยบายเชิงรุกเพื่อแสวงหาและรักษามลประโยชน์ของตนในภูมิภาคตะวันออกกลาง
ในระยะหลัง ทั้งการแสดงบทบาททางการทูตผ่านความขัดแย้งในซีเรีย การสร้าง
ฐานทัพเงินนอกประเทศครั้งแรกที่ประเทศจิบูตี และตีพิมพ์เอกสารนโยบายจีนต่อ
ประเทศอาหรับ นอกเหนือจากผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจซึ่งมีพลังงาน การค้าและการ
ลงทุนเป็นเรื่องหลักแล้ว จีนยังหวังว่าการแสวงหาพันธมิตรในภูมิภาคตะวันออกกลาง
จะสามารถหยุดยั้งการเผยแพร่แนวคิดก่อการร้ายจากภูมิภาคดังกล่าวเข้าสู่ประเทศจีน
ได้ จะเห็นได้ว่าจีนกำลังเข้ามาแสดงบทบาทของมหาอำนาจใหม่ที่ท้าทายมหาอำนาจ
เดิม ตะวันออกกลางจึงเป็นพื้นที่สำคัญที่จีนจะสามารถปรับสมดุลการเมืองโลก ซึ่งจีน
ต้องการโลกที่มีหลายขั้วอำนาจ (multipolar) และโลกที่มีความสมานฉันท์

บทความการแผ่อิทธิพลจีนในตุรกี โดย มาโนชญ์ อารีย์ “ความสัมพันธ์ตุรกี
– จีน จากปัญหาอุยกูร์ถึงความเป็นหุ้นส่วนยุทธศาสตร์บนเส้นทางสายไหมใหม่และ
ความเกี่ยวพันเชิงสร้างสรรค์” เป็นการศึกษาพัฒนาการของความสัมพันธ์ระหว่าง
ตุรกี – จีน ที่มีทั้งโอกาสและความท้าทายในอนาคต ความพยายามในการสร้างความ
เป็นหุ้นส่วนเชิงยุทธศาสตร์ระหว่างกัน จุดยืนของตุรกีต่อปัญหาอุยกูร์และการตอบ
สนองโครงการเส้นทางสายไหมใหม่ของจีน

บทความการแผ่อิทธิพลจีนในภูมิภาคเอเชียใต้ โดย บัณฑิต อารอมัน “การแผ่
อิทธิพลจีนในเอเชียใต้ผ่านเส้นทางสายไหม” เป็นการศึกษาการขยายอิทธิพลของจีน
ในเอเชียใต้ผ่านการผลักดันนโยบายโครงการริเริ่มเส้นทางสายไหมใหม่ (New Silk
Road) โดยวิเคราะห์ผลจากโครงการที่จีนเข้าไปลงทุน และการตอบรับนโยบายของ
จีนจากกลุ่มประเทศในเอเชียใต้ เพื่อเข้าใจแผนพัฒนาเศรษฐกิจของจีนต่อการสร้าง

เครือข่ายระเบียงเศรษฐกิจทั้งทางบกและทางทะเล และศึกษาความสมดุลระหว่าง
บทบาทจีนและอินเดียในฐานะประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจที่มีอิทธิพลสูงกับ
กลุ่มประเทศในภูมิภาคเอเชียใต้ เพื่อจะช่วยให้เข้าใจถึงสถานการณ์และแนวโน้มใน
การแผ่อิทธิพลจีนในเอเชียใต้ อุปสรรคและความท้าทายของจีนต่อเส้นทางสายไหม
ใหม่ในมหาสมุทรอินเดีย และการวิเคราะห์ข้อจำกัดและความหวาดระแวงของจีน
และอินเดียต่อการสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐาน

การนำเสนอบทความวิจัย นโยบายเส้นทางสายไหม : ความสัมพันธ์ทาง
เศรษฐกิจระหว่างไทย-จีน และแนวโน้มการลงทุนจากญี่ปุ่นในประเทศไทย โดยวนิดา
วาตีเจริญ และรังสรรค์ เลิศในสัจย์ ที่เสนอการศึกษาความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจไทย-
จีนภายใต้นโยบายเส้นทางสายไหม และ ศึกษาแนวโน้มการลงทุนจากประเทศญี่ปุ่น
ในไทย นับจากการริเริ่มโครงการ “หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง”

สุดท้าย แนะนำ หนังสือ “อาเซียน สิ่งมหัศจรรย์ผู้สร้างสันติภาพ” โดย ศิริพร
ดาบเพชร ซึ่งเป็นหนังสือที่แปลจาก The ASEAN Miracle A Catalyst for Peace
เขียนโดย Kishore Mahbubani นักการทูตชาวสิงคโปร์ และ Jeffery Sng ผู้เชี่ยวชาญ
ด้านเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา แปลโดย ดร. ชีระ นุชเปี่ยม และ ดร.ประพิน นุช
เปี่ยม จัดพิมพ์โดยสถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2561 หนังสือ
เล่มนี้ เป็นหนังสือที่ให้องค์ความรู้เกี่ยวกับอาเซียนและประเทศสมาชิกอาเซียนที่
ครอบคลุมและลึกซึ้งในหลากหลายประเด็นตั้งแต่ที่มาของวัฒนธรรมของชาติต่างๆ
ประวัติศาสตร์อาเซียนในช่วงเวลาต่างๆ และนำเสนอมุมมองที่น่าสนใจของอาเซียน
ในฐานะองค์กรที่ประสบความสำเร็จทางการเมือง การสร้างสันติภาพท่ามกลางความ
หลากหลายทางวัฒนธรรมมากที่สุดภูมิภาคหนึ่งของโลก จึงเป็นหนังสือที่เหมาะสมแก่
นักวิชาการและนักเรียนนักศึกษาอ่านเพื่อเพิ่มพูนความรู้และมุมมองต่างๆ รวมทั้ง
เหมาะกับบุคคลทั่วไปที่สนใจด้านสังคมศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และความสัมพันธ
ระหว่างประเทศ

กนกพรรณ อยู่ชูชา

บรรณาธิการประจำฉบับ

